



# INFORMATOR

## NSPRV-CPTE



BESPLATAN  
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs  
www.nsprv.org.rs  
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • NOVEMBAR 2014 • BROJ 90

### OD 17. NOVEMBRA ŠTRAJK U SVIM ŠKOLAMA

Zbog štrajka prosvetnih radnika u školama u Srbiji od 17. novembra časovi su skraćeni na pola sata. Odluku je doneo Štrajkački odbor predstavnika Sindikata radnika u prosveti, Sindikata obrazovaња, Уније синдиката prosvetnih radnika и Гранског синдиката „Независност“. Захтевима су, уз оне због којих су просветари одржали штрајк упозорења и на један дан обуставили наставу 22. септембра - да се изузму од смањења плата, а платни разреди донесу јединствено



за све кориснике буџета, додали нове - да се хитно започну преговори о Посебном колективном уговору и измени Закон о основама система образовања и васпитања. Наиме, просветари су у октобру штрајком тражили изузеће од смањења плата због тога што сматрају да су им плате већ мање од плата у другим областима које се финансирају из буџета, а из истог разлога траже и увођење јединствених платних разреда за све кориснике буџета.

(Наставак на странама 3. и 4.)

### УНС УКИДА ДОДАТНЕ ТРОШКОВЕ СТУДИРАЊА Уштеда за студенте до 20.000 динара годишње

Универзитет у Новом Саду укинуће додатне трошкове студирања, тврде из Ректората. Ова одлука би требало да почне да се примењује после седнице Савета Универзитета која ће бити заказана половином децембра и на којој ће бити усвојена препорука Министарства просвете о укидању додатних трошкова. Студенти тако више не би требало да плаћају услуге попут одржавања редовне наставе, овере семестра, пријаве испита, административних трошкова, услуга библиотеке и читаонице, али и трошкова израде завршних радова. Трбало би да буде укинуто и плаћање других сулудих намета, како што је деканов потпис на Филозофском факултету који кошта 1.000 динара или наплата разговора са деканом на Економском факултету који кошта 5.000 динара. „Проблем је што нису реаговали на време, чекали су да прође шест месеци па да усвоје ову одлуку, а школска година је већ кренула. Код нас би студенти требало да престану да плаћају 5.500 динара за оверу летњег семестра, те зимског од 1.000 до 2.000 динара“, каже Александар Кобиларов, председник Савеза студената Медицинског факултета.

Већина других факултета, као на пример Филозофски, требало би да уштеде својим студентима од 10.000 до 20.000 динара годишње. Овера семестра на овом факултету сада кошта од 1.200 до 2.400 динара, упис је 7.000, пријава испита од 200 до 400, а разна уверења коштају од 800 до 3.000 динара. Израда диплома је од 4.000 до 5.000 динара.

Никола Грујић, декан Медицинског факултета каже да није проблем да се студентима не наплаћују додатни трошкови али да неко мора платити објективне трошкове факултета. „Да ли ће то бити уцени школарине, да ли ће то платити студенти или оснивач мање је важно. У противном, трпеће квалитет едукативног процеса. Пре сам да се израчуна објективна цена школарине и да она наравно подразумева све, како не би било додатног плаћања“, наводи Грујић.

Из Министарства просвете потврђују да услуге трошкове студирања треба да убудуће буду урачунате у редовну цену школарине и неће се наплаћивати током студија. Студентима који се финансирају из буџета, трошкове плаћа држава, а они који се сами финансирају већ плаћају школарину па је наплаћивање додатних трошкова незаконито.

У овом броју можете још читати:

ПЕТОГОДИШЊА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА II .....	стр. 2
КО ЈЕ ПРОМАШИО ПРОФЕСИЈУ? .....	стр. 5
МИНИСТАР ТЕРА ПРОСВЕТАРЕ У СИВУ ЕКОНОМИЈУ .....	стр. 6
НАСТАВЉА СЕ РУЖЕЊЕ ПРОСВЕТЕ .....	стр. 7
ВЕРБИЋ ШУМОМ, СИНДИКАТИ ДРУМОМ .....	стр. 7
ОЕСД: ПОГЛЕД НА ОБРАЗОВАЊЕ 2014 .....	стр. 8
ВЕНЕЦУЕЛАНСКИ МОДЕЛ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА .....	стр. 9
ОТПРЕМНИНЕ ЗА ВОЈВОЂАНСКЕ ПРОСВЕТАРЕ .....	стр. 9
ПРОСЕЧНА ПЛАТА ПАЛА ИСПОД 44.000 ДИНАРА .....	стр. 10
МЕСЕЧНА ИНФЛАЦИЈА 0,7, ГОДИШЊА 2,1 ОДСТО .....	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ .....	стр. 11
НОВ МЕТОД ЗА ОТКРИВАЊЕ ЛАЖИ .....	стр. 12
НОБЕЛА ЗА МИР МАЛАЛАИ И КАЈЛАШ САТЈАРТИЈУ .....	стр. 12
ПАПА ФРАЊА: БОГ НИЈЕ МАФИОНИЧАР .....	стр. 12



# PETOGODIŠNJA SOMBORSKA UČITELJSKA ŠKOLA 1929–1941. (II)

## Materijalni uslovi rada

**P**roduženje školovanja na pet godina nije uticalo na materijalne uslove rada ni Muške ni Ženske učiteljske škole. Muška učiteljska škola je nastavila rad u zadužbini patrijarha Georgija Brankovića (Venac Vojvode Radomira Putnika, br. 30), a Ženska učiteljska škola u zadužbini kalčkog nadbiskupa Lajoša Hanalda (Ulica 7. jula br. 4).

Dok je postojala Ženska učiteljska škola, u godišnjim izveštajima je navođeno (istina, za sve tri godine isto)<sup>1</sup> da je zgrada „u dobrom stanju, sa zdravim odajama i prilično velikim dvorištem od kojeg je prednji deo ukusna baštica“. No, izveštaji isto tako redovno konstatuju da „broj odaja nije dovoljan ni za internat ni za školu“. Ovo je tim shvatljivije kad se ima na umu da je, sem Škole i Internata sa njegovim ekonomatom i kancelarijom, u istoj zgradi bio stan za direktora Škole kao i svečana dvorana, koja je, doduše, služila i za učionicu učenika u Internatu. Izveštaji Muške učiteljske škole<sup>2</sup>, kao i kasnije spojene škole<sup>3</sup> uopšte ne govore o školskim zgradama. Sigurno je da je zgrada Muške učiteljske škole posle uvođenja i petog razreda bila nedovoljna, no kako se broj upisanih učenika naglo smanjivao, to je problem školskog prostora na ovaj način i rešavan. Rasterećenje zgrade Muške učiteljske škole počelo je održavanjem nastave ručnog rada u zadužbini Stevana Semze (srušena zgrada u Vojvodanskoj ulici br. 3), koju je pretežnim delom zauzela Gimnazija dok na sopstvenoj zgradi nije sagradila drugi sprat. No već 1935. godine uprava Škole je neka odeljenja smestila u zgradu bivše Ženske učiteljske škole. Štaviše, prvo odeljenje koje je tamo prešlo činila je generacija u kojoj se ženske nisu mogle upisati u prvi razred – uprkos tome što je zaveštač zgrade odredio da ista ima služiti isključivo kao ženski vaspitni zavod. Smeštaj ovih odeljenja u zgradu bivše Ženske učiteljske škole omogućavala je i okolnost što se u toj zgradi još rapidnije smanjivao broj internatski smeštenih učenika. Pošto nijedna zgrada nije imala dvoranu za fizičko vaspitanje, to je nastava gimnastike održavana u dvorani Sokolskog doma. Učenice su za vreme lepih dana ponekad tu nastavu obavljale i u dvorištu svoje zgrade, dok je muškarcima to bilo nemoguće pošto je dvorište Muške učiteljske škole imalo površinu od jedva stotinu kvadratnih metara.

Po Zakonu o učiteljskim školama među uslovima za otvaranje novih škola traži se da škola ima i prostrano školsko dvorište za praktično izvođenje poljoprivredne nastave. Paragrafom 90. Zakon određuje da su tadašnje oblasti (kao nadležne administrativne jedinice, prim. aut.) „dužne dati u roku od pet godina sve ostalo što je određeno ovim Zakonom u pogledu školskog vrta, zemljišta za poljoprivrednu obradu i internat. Ne učini li se ovo, škola će se zatvoriti“. Somborska Škola sve do rata nije dobila ni dvorište ni poljoprivredno zemljište premda se poljoprivreda za muškarce predavala u prva tri razreda. Škole nisu imale posebnih učionica za nastavu crtanja, a bibliotekom su u stvari nazvana tesna spremišta knjiga. Jedinim kabinetom mogla bi da se nazove radionica ručnog rada koju je u pomenutoj zgradi u Vojvodanskoj ulici uredio profesor crtanja Grgur Stanojević. Ono što izveštaji Ženske učiteljske škole nazivaju „lep fizikalni kabinet, u kome su smeštene zoološka, botanička i mineraloška zbirka, kao i mali psihološko-pedagoški kabinet“ u stvari je bila lepa prostorija u kojoj su bule smeštene navedene zbirke, a iz koje su se eksponati odnosili u učionice kada su nastavnici to smatrali za potrebno.

U godišnjim izveštajima Muške učiteljske škole do spajanja sa Ženskom učiteljskom školom govori se o „fizikalnom kabinetu“ pod čim se podrazumevao jedan zatvoren deo hodnika u kome su se nalazili aparati, zatim o zbirci za hemiju, zoologiju, botaniku i geografiju.

U izveštaju Ženske učiteljske škole za 1931/32. godinu još uvek se prepisuje tekst o školskim zbirkama iz ranijih godina koji počinje rečima: „Ova škola je još iz predratnih vremena snabdevena najpotrebnijim modernim nastavnim sredstvima...“, što govori da ta sredstva u doba pisanja izveštaja i nisu bila tako „moderna“. A kako se malo dalje kaže da je „za vreme rata (I svetski rat, prim. aut.) mnogo štošta od nastavnih sredstava nestalo, a do danas zbirke

nisu popunjavane zbog teških materijalnih prilika“, jasno je da su to bila vrlo oskudna nastavna sredstva.

Od spajanja škola situacija se u pogledu zbirke nešto popravila, ali je izostalo i ono malo mogućnosti racionalnijeg korišćenja zbirki. Tako se u izveštajima sve do 1939/40. govori posebno o zbirkama u „zgradi muškog odeljenja“, a posebno u „zgradi ženskog odeljenja“ bez obzira što su jedni razredi bili smešteni u jednoj, a drugi razredi u drugoj zgradi.

Tokom godina u jedinstvenoj školi profesor Stanojević je stvorio zbirku modela za nastavu crtanja, kao i zbirku alata za ručni rad. U stvari, najveći broj modela za crtanje urađen je na časovima ručnog rada, dok je zbirka alata ručnog rada, inicijativom istog profesora, stvarana više pozajmicama nego nabavkom. Kada je ta zbirka osnovana 1932/33. godine, odmah je za nju nabavljeno šest osnovnih alata, a profesoru je pošlo za rukom da od podružnice Crvenog krsta u Somboru dobije na revers stolarsku tegu i devet komada stolarskog alata. Osim toga, radionici je direktor Škole pozajmio svoj aparat za nagorevanje, a predmetni nastavnik svoj aparat za nagorevanje, a predmetni nastavnik svoje alate za metaloplastiku i duborez. U izveštaju o stanju te zbirke za 1933/34. godinu rukujući nastavnik pomalo rezigniran piše da je prvi i jedini poklon za ovu radionicu učinio Milan Čordašić, učenik I razreda, poklonivši jedan drveni „vinkl“. Ova zbirka je tek 1937/38. školske godine dopunjena sa tri alata, nabavljena iz „kredita za učila“.

U izveštajima za 1938/39. i 1939/40. školsku godinu nalazimo i podatke o psihološko-pedagoškom kabinetu, ali je to u stvari isti kabinet koji su spominjala izveštaji Ženske učiteljske škole, dok nije ukinuta.

Od spajanja škola 1932/33. pa do 1940/41. godine ostale navedene zbirke nisu skoro ničim obogaćene. Izuzetak je samo zbirka za fiziku koja je 1932/33. godine imala na evidenciji 97 aparata u „muškom odeljenju“ (od kojih 40 neispravnih), a 85 u „ženskom odeljenju“. Ona je 1934/35. godine povećana na 154, odnosno na 101 aparat, a 1939/40. godine na 163 aparata u „muškom“ i 103 aparata u „ženskom“ odeljenju. Jedan deo neispravnih aparata, koji su godinama ležali neupotrebljivi u zbirci, opravljen je u radionici ručnog rada, što na časovima, što van nastave. O ostalim zbirkama godinama se navode isti podaci, što znači da je Škola raspolagala veoma ograničenim materijalnim sredstvima, ali isto tako da je kod nekih nastavnika izostajala lična inicijativa.

U obe škole postojale su nastavničke knjižice kao i knjižnice dačkih literarnih družina. U Ženskoj učiteljskoj školi nastavnička knjižnica je brojala oko 1450 knjiga sa 2170 svezaka (u izveštajima uvek različiti brojevi, prim. aut.). Dačka literarna družina „Prehodnica“ je 1929/30. godine imala 2335 knjiga i 4290 svezaka, 1930/31. godine 2381 knjigu sa 4309 svezaka, a u godini pred spajanje škola 2521 knjigu sa 4331 sveskom. Knjižnica je bila pretplaćena na časopise: Srpski književni glasnik, Učitelj i Venac. U izveštajima Muške učiteljske škole se navodi da nastavnička knjižnica potiče još iz 1816. godine, da je po strukama obilna, ali da bi je trebalo kataloški srediti. Zato se kaže da ima 4028 stručnih dela, ali se ne zna koliko tačno ima svezaka.

Posle spajanja škola i dalje se vode odvojene nastavničke knjižnice „muškog odeljenja“ i „ženskog odeljenja“. O knjižnicama tog „muškog odeljenja“ u svim izveštajima do 1940. godine se govori da je još nesredena, dok se za knjižnicu „ženskog odeljenja“ već 1932/33. godine kaže da ima 1450 knjiga sa 2200 svezaka. Knjižnica „ženskog odeljenja“ povećava 1935/36. godine svoj broj na 1523 knjige, sledeće godine na 1643. knjige, pa zatim na 1728, a školske 1939/40. godine ova knjižnica je imala 1762. knjige sa 10.463 sveske.

Školski izveštaj za 1930/31. godinu beleži da je knjižnica literarne družine „Natošević“ imala 908. knjiga. Školske 1932/33. godine, posle spajanja škola ova knjižnica je spojena sa knjižnicom „Prehodnice“, pa je taj ukupni fond imao 5558 knjiga. „Natoševićeva“ knjižnica se svake godine dopunjavala nešto kupljenim, a više poklonjenim knjigama. Tako se broj knjiga sledećih godina peo na 5731, pa a 5751 knjigu, a onda je – bar po prikazanoj evidenciji – školske 1935/36. godine smanjen na 2985 knjiga, 1938/39. godine na 2830, a školske 1939/40. godine na 2628 knjiga. S obzirom da se u izveštajima govori da je družina „Natošević“ svake godine popunjavala knjižnicu sa 60 do 90 knjiga, pretpostavlja se da se raniji podaci odnose na broj svezaka, a osim toga knjižnica je povremeno rasterećivana od nepotrebnih ili rashodovanih knjiga.

1 Godišnji izveštaj Ženske učiteljske škole za 1929/30, 1930/31. i 1931/32. godinu.

2 Godišnji izveštaj Muške učiteljske škole za 1930/31. i 1931/32. godinu.

3 Sačuvani su svi godišnji izveštaji Državne učiteljske škole od školske 1932/33. do 1939/40. godine.

# СИНДИКАТИ НЕ ОДУСТАЈУ - БОРБА ЗА ПЛАТНЕ РАЗРЕДЕ И КОЛЕКТИВНИ УГОВОР

Након догађаја који су кулминирали половином октобра и завршили штрајком у око 1.000 школа (од око 1.740) и великим протестом по кијамету, 22. октобра, те потом усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. годину (ребаланс буџета) и пратећих закона, одлука и уредби који треба да створе законски оквир за (незаконито) смањење пензија и плата, неупућени би помислили да је ствар стављена а.а.

Међутим, иако су, засад, изгубили ову битку, просветари не одустају, тим пре што су и у праву, јер им и поред тога што им Влада не исплаћује регрес и топли оброк, не признаје минули рад стечен ван школа и/или у школама у другим републикама бивше СФРЈ, не исплаћује тринаесту плату, не исплаћује прекоремени рад (истине ради понегде се исплаћује преко нормни рад), немају дневнице за такмичења... иста та „социјално одговорна“ Влада „скресала“ и плате, као и својим миљеницима који су и до сада по принципу „ко је ближе ватри, боље се греје“ добијали и оно што им не припада, за разлику од просветара којима нису исплаћивали ни оно што им следује (по Закону).

Како би избегли следећу превару, звану „платни разреди“, а који то нису, већ се под маском тзв. платних разреда жели обманути и домаћа, а још више и светска јавност (првенствено ММФ и Светска банка), Влада намерава да задржи постојеће стање, односно да свака делатност има унутар делатности платне разреде и унутар већ договореног буџета за ту делатност, што другим речима значи да од праведнијег распореда националног колача (БДП) неће бити ниш-

та. Просветари су тражили и траже да се формира јединствен фонд за плате за све јавне службе (јавни сектор, односно како се то по новој номенклатури каже – јавну управу), а онда да се донесу платни разреди за све – од председника државе, па до физичког радника и спремачице у месној заједници Гаџин Хан (извињавамо се грађанима Гаџин Хана, али ако ће им бити лакше можемо за пример узети и неку другу банкрот општину у Србији, рецимо, нпр. Сечањ или Житиште). У том случају прихватамо да разговарамо коме би затим требало умањити и за колико плату, јер би увођењем таквих платних разреда избили аргумент свакоме ко тврди да пара нема или да тражимо непостојеће паре, јер би у оквиру постојећег редукованог буџета за плате јавних посленика успоставили какав-такав ред, а не би се дешавало да кафе куvariца у неком иначе банкрот јавном предузећу и губиташу има плату као професор гимназије или да возач у том истом предузећу има плату већу од директора школе.

Стога су синдикати 29. октобра одржали заједнички Штрајкачки одбор на којем су анализирали све што се догађало у току штрајка и протеста, зашто није уважен апел Синдиката који је послан свим посланичким групама са образложењем зашто просвету треба узети из смањења плата и донели одлуку о даљњим активностима и акцијама сва четири синдиката. Тим пре што средином децембра, истиче рок за усвајање Закона о буџету за 2015. годину и, наравно, пратећих закона, а првенствено Закона о јавној управи у коме би се требали наћи платни разреди.

Од тога какви ће бити платни разреди зависи, не само судбина просвете, већ и судбина плата у

целом јавном сектору (изузев јавних предузећа која су посебна прича и која и поред тога што су махом губиташи, имају натпросечне плате које онда опет санирају, као и њихове губитке, сви грађани Србије), јер по доношењу тих закона следи и „замрзавање“ плата, најмање наредне две године, а како се већ сад зна да уштеде по основу свега напред наведеног неће бити довољне, јер ће и овогодишњи буџетски дефицит бити већи од планираног, ко зна шта следбеницима Кардељевих идеја може опет пасти на памет. Вероватно се неће сетити да узму од богатих, већ ће и даље „завлачити руку у џеп“ сиротињи, заборављајући да то није чинио ни Робин Худ, а ни наш чувени Јова Чаруга, који су узимали од богатих и давали сиротињи. Додуше, Чаруга је био чувен и по томе да је љут на сиротињу (без пара) исте знао ишибати по табанима. Изгледа да је Чаругиних следбеника доста и у српској Влади и српском Парламенту, јер ионако осиромашену просвету „гуле“ и киње и даље.

„Само ви децо, како онамад рече старац укашин, радите своје, а и ми ћемо своје! Издржаћемо ми и вас, као што смо издржали и све претходне, али никада нећемо заборавити да сте ви први који сте, досад незабележено у српској просвети – смањили нам плате. То није радио нико пре вас. Стога очекујте и штрајкове и протесте и друге врсте грађанске непослушности, јер они који просвету не поштују, немају светлу будућност. Време вам истиче, а да тога и нисте свесни!“ поручио је, у отвореном писму министру школском, проф. Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ.

## СРПС СЕ ИЗЈАСНИО ЗА ШТРАЈК (Наставак са стр. 1)

Након неспретно сročене Одлуке о ступању у штрајк са почетком 17. новембра, коју су потписали представници сва четири синдиката у делатности просвете, наш Синдикат се обратио саопштењем од 30. октобра, у коме је делом појаснио спорну Одлуку и најавио седнице Извршног одбора НСПРВ и Председништва СрпС, које су требале да дефинитивно одреде став нашег Синдиката према штрајку заказаном за 17. новембар, односно наставку штрајка од 02. и 22. септембра ове године. Како је и најављено, седнице су одржане – 03. новембра седница Извршног одбора НСПРВ и дан касније 04. новембра седница Председништва СрпС.

И на једној и на другој седници констатовано је да је тачка 2. спорне Одлуке довела у заблуду већину синдикалних представника и активиста којима је достављена путем школа, па је закључено да се након данашње седнице заједничког Штрајкачког одбора свим члановима синдиката, другим запосленима и школама упуту прецизно Упутство о датуму штрајка, као и начину на који ће он бити реализован. Што се тиче НСПРВ и СрпС-а, став је да се штрајк одржи у понедељак 17. новембра, уторак 25. новембра, среду 03. децембра и четвртак 11. децембра, с тим да би овакав штрајк био реализован у складу са законима о основном и средњем образовању и васпитању са минимумом процеса рада и организацијом наставе у складу са минимумом процеса рада. Осим тога, Штрајкачки одбор четири синдиката ће доносити и Одлуку да се у ове дане организују и протести у појединим местима у Републици на којима би синдикати – учесници штрајка поновили разлоге за штрајк и јавно изнели штрајкачке захтеве, с тим да би последњи термин био резервисан за протест у Београду, јер се и поклапа са крајем кампање за доношење Закона о буџету за 2015. годину, као и пратећих системских закона од којих је за запослене у просвети најважнији Закон о јавној управи у коме би се требали наћи и платни разреди за читав јавни сектор и чије је доношење уствари кључ решења за просвету у наредном периоду.

Што се тиче штрајкачких захтева, НСПРВ и СрпС сматрају да се треба фокусирати на само два захтева, а то су доношење Закона о јавној управи са платним разредима за читав јавни сектор са применом од 01. јануара

2015. године и хитно закључење Посебног колективног уговора за основне и средње школе и домове ученика. Ово, наравно, не значи, оценили су чланови Извршног одбора НСПРВ и чланови Председништва СрпС-а одустајање од побољшања материјалног положаја за запослене у просвети (раније формулисано као изузимање просвете од смањења плата), али тренутно, с обзиром на околности, да је ребаланс буџета (Закон о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. г.) ступио на снагу 27. октобра, борбу за веће плате треба наставити кроз борбу за регрес и топли оброк који се запосленима у просвети у дужем периоду не исплаћује, тим пре што ће овај Закон бити веома кратко примењиван – свега за плату у новембру, а уколико би држава увела јединствен систем платних разреда, он би се примењивао већ са децембарском платом (првом платом у буџету за 2015. годину).

Смањење захтева са 3, односно тачније 4, како је наведено у Одлуци од 29. октобра на само 2, како предлаже СрпС другим партнерима, није одустајање ни од измене и допуне „Крвнотог“ закона, као ни других школских прописа, али то је процес који може потрајати, а СрпС цени да штрајк не може бити неограничен, већ му се мора знати и почетак и ток и крај, а усвајањем Закона о буџету за 2015. годину и других пратећих закона, протести по овом питању, као и притисак на Владу и Скупштину, постају ирелевантни и морају се заменити другим облицима синдикалне борбе. Стога Председништво СрпС-а захтева од ресорног Министарства хитан одговор на питање шта је са амандманима које је до сад овај Синдикат поднео на важеће законе, као и у којој је фази измена школске легислативе, као и поступак усклађивања исте са Законом о раду. Осим тога, СрпС захтева хитно отпочињање преговора око закључивања новог Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика јер оправдано прети опасност да ускоро (средином јануара) останемо и без колективног уговора, што је по оцени Председништва Синдиката недопустиво! Што се тиче осталих сепаратних захтева других синдиката објављиваних у јавности, свакако да их подржавамо, али сматрамо да нису у овом тренутку апсолутни приоритети, већ да се треба фокусирати на ова два захтева.



# „ŠTRAJK“ PROSVETNIH RADNIKA

## Šta raditi kad lažu i koza i rog?

„Združeni“ kao „rogovi u džaku“ sindikati prosvete koji se nazivaju i potpisuju kao „četiri reprezentativna sindikata prosvete“, krenuli su u još jednu vrlo problematičnu sindikalnu akciju koja i da gotovo nema nikakvu šansu da uspe, ali će sasvim sigurno za posledicu imati dalju eroziju sindikalnog organizovanja u delatnosti prosvete. Uostalom, tako je bilo posle svakog dosadašnjeg štrajka – procenat sindikalno organizovanog članstva bio je sve manji, pa stoga i ne sumnjamo da će i pored svega u javnosti rečenog to biti i ovaj put. Na stranu činjenica što štrajka više i nema, jer je to kod nas rešeno na način suprotan svim međunarodnim pravilima i konvencijama koje je i ova nesrećna zemlja ratifikovala, a koje istovremeno ne poštuje. To je, naravno, i u suprotnosti sa domaćim ustavnim pravom na štrajk, jer štrajk sa propisanim minimumom procesa rada sasvim izvesno nije štrajk, već je rad. Kod nekih kategorija zaposlenih u ovoj delatnosti rad sa ssa 30 minuta već je prisutan godinama. Međutim, ograničenje prava na štrajk je posledica štrajka u dva dela iz 2011. koji je okončan potpisivanjem Protokola iz koga je zatim jedan od sindikata istupio i nastavkom štrajka koji je završen na dan šale, da ne poverujete, upravo 01. aprila te godine, potpisivanjem Sporazuma u kome je i ono pozitivno iz Protokola anulirano. Ali druga strana nije se šalila, pa je vreme od tad do danas iskoristila i prosvetni radnici od prošlog leta više i nemaju pravo na štrajk, već moraju „štrajkovati“ po jasno utvrđenim pravilima u zakonima o osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju. Slične odredbe su i u Zakonu o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, a što se tiče učeničkog i studentskog standarda i univerzitetskog obrazovanja, koji takođe imaju ograničenja u pogledu prava na štrajk, tamo ustvari štrajka nikada i nije bilo, a verovatno i neće uskoro, jer su kolege zaposlene u ovim sektorima ipak u puno boljem položaju nego zaposleni u osnovnim i srednjim školama.

Elem, ukoliko zaposleni u osnovnim i srednjim školama ne ispoštuju rigidne odredbe pomenutih zakona, direktor škole je u obavezi da sprovede disciplinski postupak i izrekne meru – prestanak radnog odnosa. Ova činjenica, kao i ona univerzalna činjenica koju mnogi zaboravljaju pomenuti potencijalnim štrajkačima – da za vreme štrajka zaposleni imaju sva prava sem prava na zaradu, dovela je do toga da je sada veoma teško organizovati i ovakve kvazi štrajkove, jer jednostavno ljudi, stavljajući na tas argumente „za“ i „protiv“, odlučuju se za kakvu-takvu sigurnost radnog mesta, pa makar im plate bivale sve manje i manje.

Stoga i ne čudi polovičan odziv i na poslednji štrajk, iako su obe strane davale informacije o štrajku koje idu njima u prilog. Tako su sindikati objavili da je u štrajku 70% škola, a Ministarstvo da je nastava redovna u 1.106 škola, odnosno 63%. Pri tome se u gradu koji svi gledaju kao reper – prestonom Beogradu nastava odvijala redovno u 4 od 5 škola. Podaci iz centralne Srbije su nešto bolji, ali je

najbolji odziv bio u severnoj pokrajini, bar tog prvog dana. Međutim, velik broj škola u štrajku bio je od početka nezadovoljan činjenicom da se ne zna koliko će dugo vremena sam štrajk (po)trajati, pa se drže kočnice prilikom odlučivanja da li da se priključe u ovu problematičnu akciju. Pri tome su organi najvećeg sindikata u prosveti – Sindikata radnika u prosveti Srbije doneli Odluku da se štrajk odvija tokom četiri naredne sedmice po jedan dan u toku te sedmice i to do momenta dok Zakon o budžetu sa pratećim zakonima, uključujući i Zakon o javnoj upravi (sa platnim razredima) ne dođe na dnevni red Narodne Skupštine, a zatim su preglasani na zajedničkom Štrajkačkom odboru i iz nejasnih razloga potpisali zajedničku Odluku o stupanju u štrajk u kontinuitetu od 17. novembra, nadalje, pa sve dok se ne ispune štrajkački zahtevi za koje je apsolutno jasno da i ne mogu biti ispunjeni ili dok taj famozni Štrajkački odbor ne prekine svoj štrajk. Kako su prvu Odluku o stupanju u štrajk, donetu 29.10.2014.g. potpisala tri predsednika od četiri, a sličnu Odluku od 05.11.2014.g. u ime SOS-a potpisalo tehničko lice iz tog sindikata i s obzirom na sadržaj tih odluka, bilo je za očekivati da će bar u delu članova Srps-a nastati konfuzija i da će jedan deo štrajkovati po Odluci Predsedništva Srps-a, a jedan deo po Odluci četiri sindikata, koja je u suprotnosti sa Odlukom Predsedništva Srps-a, što očigledno nije sprečilo predsednika Republičkog odbora Srps-a da takvu odluku potpiše, iako se i zahtevi, i rokovi i način realizacije štrajka suštinski razlikuju. Ono što bi moglo biti neki napredak u dve sporne odluke jeste činjenica da su četiri sindikata odlučila da štrajk realizuju na način propisan Zakonom, a ne kako su najavila prethodno, da će obustaviti sve aktivnosti sem neposrednog rada sa učenicima, što bi za posledicu moglo biti znatno umanjenje plate za vreme provedeno u štrajku, čak 66,7%, bez obzira na sporna pojašnjenja da zarade neće biti umanjene i da će se izgubljeno nadoknaditi. Istina je upravo suprotna – da nema nadoknada, već se za nastavu organizovanu uz minimum procesa rada moraju napraviti i takve pripreme za nastavu, a sve ostalo radi se u punom obimu, što znači da bi prosvetarima zarada mogla biti umanjena ne više od 16,6%, uz ispunjenje tog uslova i, naravno, prateću pedagošku dokumentaciju. Što se tiče nadoknade, to i nije posao o kome treba da razmišljaju sindikati, kao ni o organizaciji nastave, jer je to u opisu radnog mesta direktora škole.

IO NSPRV i predsedništvo Srps-a ne odustaju ni od drugih zahteva koji mogu popraviti materijalni položaj zaposlenih, ali smatraju da su to zahtevi koji se ne mogu ispuniti u ovom trenutku, pa samim time i ne mogu biti štrajkački zahtevi, jer je svaki štrajk vremenski ograničen i mora imati početak, tok i kraj, a najgori su oni štrajkovi koji ne donesu nikakav rezultat.

U svakom slučaju, štrajk se nastavlja ili na jedan, ili na drugi način.

ŠTRAJKAČKI ZAHTEVI	4 SINDIKATA	odluka od 29.10.	odluka od 05.11.	Izuzimanje prosvete od smanjenja plate	Donošenje Zakona o platnim razredima koji će obuhvatiti čitav javni sektor i primenu zakona od 01.01.2015. god.	Hitno otpočinjanje pregovora o Posebnom kolektivnom ugovoru i izmenama i dopunama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja
	NSPRV-SRPS	odluka od 03.11.	odluka od 04.11.		Donošenje Zakona o javnoj upravi sa platnim razredima koji će obuhvatiti čitav javni sektor (sve budžetske korisnike) sa primenom od 01.01.2015.g.	Hitno zaključenje Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika
NAČIN REALIZACIJE	4 SINDIKATA	odluka od 29.10.		Obustavljaju se sve aktivnosti osim neposrednog rada sa učenicima. Časovi u trajanju od 30 minuta od 17. novembra nadalje, pa do ispunjenja zahteva ili odluke štrajkačkog odbora 4 sindikata		
		odluka od 05.11.		Časovi u trajanju od 30 minuta od 17. novembra nadalje, pa do ispunjenja zahteva ili odluke štrajkačkog odbora 4 sindikata		
	NSPRV-SRPS	odluka od 04.11.		Časovi u trajanju od 30 minuta – sve ostalo u skladu sa obavezama iz rasporeda o 40-časovnoj radnoj nedelji i godišnjoj normi. Realizacija štrajka 17. i 25. novembra i 03. i 11. decembra, uz eventualno organizaciju protesta po gradovima i završni protest u Beogradu. Štrajk traje do usvajanja Zakona o budžetu za 2015. godinu, odnosno otpočinjanje pregovora o zaključenju PKU		
EVENTUALNE SANKCIJE	4 SINDIKATA	odluka od 29.10.		Zaposlenima pripadaju sva prava, sem prava na zaradu – sledi umanjenje zarade za 66,7%		
		odluka od 05.11.		Zaposlenima pripadaju sva prava, sem prava na zaradu – sledi umanjenje zarade od 16,6% do 30%		
	NSPRV-SRPS	odluka od 04.11.		Zaposlenima pripadaju sva prava, sem prava na zaradu – sledi umanjenje zarade od 16,6% za vreme provedeno u štrajku		

## КО ЈЕ ПРОМАШИО ПРОФЕСИЈУ?

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ,  
НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА  
Београд, Немањина 22-26  
Н/р Миловану Шуваков,  
специјалном саветнику министра

Специјални саветниче,

Нажалост, не могу Вас ословити ни са „поштовани“, ни са „господине“, након што сте у емисији „Један на један“ Радио-телевизије Војводине увредили и мене лично и моју децу и успомену на моју покојну супругу, друге просветарске породице, али и 100.000 просветних радника, који поштено зарађују свој „крух са седам кора“ у делатности од посебног друштвеног интереса. Можда бих Вам ја и опростио јер сам склон томе да праштам, али мислим да сте са овим изјавама запечатали своју каријеру у Министарству и да Вам то просветни радници нити могу, нити хоће опростити.

Специјални саветниче министра школског, ма шта год то значило, што се не бавите пословима саветника, већ се мешате у извршну просветну власт па се бавите преговорима (уствари, боље речено

разговорима са просветним синдикатима, јер преговора досад и није било), евиденцијом (и давањем у медије и јавност) по нама нетачних података о броју школа у штрајку, већ то препустите људима у Министарству који то боље знају од Вас и којима је то на крају крајева у опису радног места, а Ви будите специјални саветник министра, ма што год то значило, или ако сте помоћник, заменик или не знам шта треће, онда нека Вас надлежни тако и именују. Овако испада да Ви радите туђ посао и то наопако.

Изјавити да је професорима само на памети новац и да ако им је то једини мотив онда нису изабрали добру професију је увреда преко које не можемо прећи, јер Ви очигледно не знате да су просветари и досад радили многе послове „за ц“, као што су нпр. школска такмичења, уписи, екскурзије, прековремени часови, секције, хорови,... има још, али не знам зашто једино они немају право да за свој посао траже и пристојну зараду. Много тога нам ви, челници Министарства школског, не плаћате, иако је по закону, а истовремено нам замерате што се боримо за оно што нам по закону и припада. Ви очигледно не знате да смо ми свој посао часно и поштено обављали и онда када су нам плате биле 5-10 немачких марака, да смо радили и за време бомбардовања, да смо поднели да сопственим леђима експерименте реалсоцијалног система и сада Ви мени и колегама мојим поручујете да смо залутали у просвету. Па зар након 39,5 година ношења школског дневника и 25 година бављења синдикалним активизмом, једног мандата у саставу националног Просветног савета, преговарања са 17 министара просвете, учешћа у раду Републичког Социјално-економског савета и Социјално-економског савета покрајине и другог јавног и друштвеног рада, Ви ми поручујете да нисам изабрао праву професију?!

Хвала Вам што сте ми отворили очи и рекли ми нешто због чега би и даље био у заблуди и због чега су и моја деца данас просветни и

научни радници. Срам Вас било Ваших изјава! Најмање је што можете учинити да одмах данас поднесете оставку или да Вас министар кога специјално саветујете смени. Ако може. А ако не може, боље да и он поднесе оставку.

Специјални саветниче, саветујте Вашег министра, али немојте преузимати његове ингеренције. Он ће свакако за своје поступке једног дана пред суд јавности и пред нас просветаре осуђене да радимо овај божанствени посао на стварању нових људи. А Ви, саветниче, специјални, саветујте мало себе, реформишите себе, па онда позовите и нас које не во-

јавне и латентне. Трошкове превоза тражимо на суду, као уосталом и јубиларне награде, стручно усавршавање плаћамо из сопственог џепа, а ђаке на такмичења водимо без дневница, често пута носећи и њихове трошкове. И Ви кажете да ми ту децу не волимо, а Ви се за њих бринете?!

Специјални саветниче министра школског, да ли Ви можда радите „за ц“ и на колико места Ви примате плату и колика је та плата, и колико је то плата професора пред пензијом којима сте увели и обавезу да иду у пензију када испуне један услов, а при том их изложили умањењу



лите (синдикате, прим. аут.), да реформишемо нас. Просвета није како је Ви и Ваш министар доживљавате – пушта теорија, већ жив организам и живи људи. Образовање није роба, а професори нису робови, већ слободни људи који своје ђаке воле више него Ви, иако сте Ви у поменутом интервјуу такође изјавили да деца испаштају због нашег једнодневнег штрајка, као да ми то и сами не знамо. Међутим, па Ви сте и Ваш министар, као први међу нама за то криви. Ви сте нас истерали на улице. Нисмо ми тражили нешто што нам не припада. Нисмо тражили неке нове паре којих нема, што сте такође тврдили у поменутом интервјуу, већ смо указали да пара има, али да нису правилно распоређене.

Специјални саветниче, дајте Богу божије, а цару цареве, односно поделимо национални бруто друштвени колач онако како га деле нормалне земље. Издвојите за просвету онолико колико издвајају нормалне земље, пристајемо, за почетак, и на мање, па ћете видети како се лако решавају наши захтеви. Дајте науци онолико колико дају нормалне земље или можете и њима за почетак мање, па ћете и тај проблем решити на задовољство научника који су потцењени као и њихове колеге за катедрама или ћете можда и њих да вређате ако се случајно побуне? А побунити се! Побунити се не само они, побунити се и култура и сви други које сте довели до просјачког штапа. Само је питање времена.

Специјални саветниче, да ли знате да просветари немају ни регрес ни топли оброк, што отприлике износи збирно око 33,3% њихове садашње плате, да је просветарима укинута незаконито минути рад, а и да није, професор пред пензијом има плату највише до 16% већу од почотника. Да ли знате да ми немамо никакве бонусе, једнократне или месечне помоћи, па чак и ону „божићну“ (новогодишњу или светосавску) беду сте нам укинули. Немамо социјални програм, али имамо вишкове – и

ионако бедне пензије, те их на тај начин дискриминисали у односу на друге запослене, јер ће за пун стаж, ако су на време почели да раде, имати пензије мање за 3,4% за сваку годину пре 65-те.

Ако већ много тога радимо и прихватамо да радимо „за ц“, морамо Вас подсетити и на чињеницу да су плате које тражимо некад биле у односу 1:3, када се ради о зарадама физичког радника и професора, а сада су 1:1,7, при чему смо се ми, професори синдикалци, изборили за то да наше теткице и физички радници добију минималац, па испада да смо сами криви што смо ми били хумани према нашим колегама који нису у настави, али су у истој професији. У исто време, само у периоду од „замрзавања“, наше плате су реално пале за 24,2%, а у последње три и по године су испод републичког просека. Да ли због тога треба да се осећамо лоше ако тражимо да се плате врате на некадашњи и тада не баш сјајан ниво, јер никад у просвети није било бајно. И нисмо се ми, специјални саветниче, одлучили за ову професију мислећи да ћемо се у њој обогатити, него зато што управо волимо ту професију и када смо потцењени, али не можемо прихватити да нас Ви, који нас наводно заступате и водите, понижавате. Другима можемо и опростити јер обично не знају шта раде, што је на неки начин и нормално у држави у којој је свега 6% високообразованих грађана, односно 11% са неким обликом универзитетског образовања.

И на крају, специјални саветниче Шуваков, најмање што можете да учините је, као што рекох, да се одмах извините за непромерене изјаве дате у јавности, иако сви знамо за последнице „расутог перја“ које ће свакако остати и које ћете и сами морати осећати када станете сами пред себе и Вашу савест. Размислите, можда сте баш Ви промашили професију.

Сомбор, 24.10.2014. год.  
проф. Хаџи Здравко М. Ковач,  
раванградски учитељ

# DRŽAVNI RIZNIČAR TERA PROSVETARE U SIVU EKONOMIJU

MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRBIJE  
Beograd, Kneza Miloša 20  
N/r Dušanu Vujoviću, ministru

Poštovani,

Vašu izjavu da „nigde u svetu nisu ministri relativno tako malo plaćeni kao ovdje i mi ovo radimo iz osećaja dužnosti i obaveze prema svojoj zemlji, a ne zbog materijalne nagrade“ koju ste izrekli u toku jučerašnje rasprave u Narodnoj Skupštini Republike Srbije, a u postupku donošenja rebalansa budžeta, mogao bih da prihvatim u smislu upoređivanja plate ministra sa nekim drugim platama, koje je država već poodavno „skresala“, kao i u odnosu sa platama nekih direktora državnih javnih preduzeća ili agencija koje su se, očigledno, otele kontroli i koji imaju plate i po nekoliko puta veće od Vas. Međutim, s obzirom na okolnosti koje su pratile ovogodišnje proteste prosvetnih radnika i izjave koje ste dali tim povodom, a u kojima ste pozvali prosvetne radnike „da porazmisle koliko vremena rade i kako da dopunskim radom nadoknade smanjenje plata“, izgleda da Vi ipak imate dva aršina – na jednoj strani kukate kako je Vaša plata manja i pitate poslanike da Vam „nađu bar jednu zemlju u svetu u kojoj je plata zaštićenog nivoa i penzija samo 4 puta manja od plate ministra“. Rekli ste tom prilikom: „Nadajte jednu takvu zemlju i priznaću javno da grešim. Zaštićena plata u tim zemljama je 1.500 dolara ili evra, a ministri primaju platu od 15.000 do 20.000 evra i više“.

Stoga možemo i mi Vama da poručimo, kao uostalom što ste i Vi poručili prosvetarima (da li samo njima?) da dopunskim radom nadoknadite to što Vam je uskraćeno. Naravno, možemo da pomenemo i da su plate zaposlenih u prosveti u iole pristojnijoj zemlji na nivou od 38.000 evra do 55.000 evra godišnje. Dakle, prosvetni radnik u Srbiji za celu godinu ne može da zaradi ono što njegov kolega negde drugde, i to najbednije plaćen, dobije za mesec dana. Kako od toga može da živi (i da li uopšte može), i on i njegova porodica, to samo mi znamo. I zato, uvaženi ministre, nemojte da nas i dalje u javnosti ružite i ponižavate, jer iz Vaše prethodne izjave, to je više nego očigledno, da Vi uopšte ne poznajete strukturu radnog vremena zaposlenih u prosveti, a naročito nastavnika. A niste se potrudili ni da naše poslednje dopise pročitate, a kamoli uvažite, pa bi Vam onda bilo

jasno koliko toga prosvetni radnici rade iz entuzijazma, a slobodno ću reći i osećaja dužnosti i obaveze prema svojoj zemlji, a ne materijalne nagrade. Lakše je, ipak, tu dužnosti i obavezu prema zemlji podneti sa Vašim primanjima, nego sa primanjima nastavnika koja su već odavno ispod republičkog proseka.

Učitelji, nastavnici i profesori pripadaju onom jednocifrenom procentu nacije sa visokim obrazovanjem i rade, kako reče pesnik – božanski posao stvaranja novih ljudi i ne trebaju im dopunske lekcije o patriotizmu kao ni ruženja koja su ovih dana dobili od Vas, ali nažalost i od ministra školskog, kao i od njegovog specijalnog savetnika (ma šta god to značilo). Prosvetni radnici nisu paraziti društva koji ništa ne rade i arče državni novac, već su najbolja investicija i jedina kakva-takva garancija da omogućimo kroz obrazovanje napuštanje sveta siromašnih i priključak društvima bogatih. Vaša izjava je u tom smislu pokušaj, kao i ministra školskog, da okrene javnost protiv prosvetara koji, eto, gotovo ništa ne rade, a prozvod im je loš, pa bih Vas upozorio na činjenicu da je ono što mi radimo u svetu prepoznato kao dobar posao i da je srpska prosveta među prvih 40 na svetu, a da se sve ono što ste radili Vi i Vaše kolege i što se takođe meri i ceni u svetu nalazi na začelju svih svetskih listi.

Nama se plate godinama „krešu“ i odnos između plate profesora i fizičkog radnika je sada 1:1,7, sa tendencijom pogoršavanja. Nemamo regres i topli obrok, pa nam je po tom osnovu ukradena trećina plate. Nemamo troškove prevoza i stručnog usavršavanja, kao ni dnevnice za službena putovanja i takmičenja, nemamo terenski dodatak i prekovremeni rad, ... ima još podosta toga, ali zato mnoge poslove radimo za džaba, što Vi, naravno, ili ne znate ili nećete da znate. Nije redovna i obavezna nastava jedino što rade nastavnici, već samo jedan manji deo svih zakonom propisanih poslova koji oni rade i kada za to nisu ni plaćeni. Ukoliko ste zainteresovani, možemo Vam sve to uredno pobrojati, ali čini mi se da za to nema, ni kod Vas, kao ni kod (o Bože kako mi je teško reći) našeg resornog ministra, koji se nije ni osvrnuo na Vaše olako izrečene ocene o našem radnom vremenu i upućivanju na tezgarenje. Da li to Vi nas, ministre, terate u istu onu sivu (bolje rečeno crnu) zonu, koju

nameravate iskoreniti i, navodno, radite na tome?

Elem, ministar školski, Vaš kolega i njegovi savetnici i saradnici izjavljuju da para nema, kao da smo mi, uostalom, tražili neke nove pare. Nismo mi tražili nikakve nove pare, nego da se za prosvetu (i nauku) izdvaja onoliko procenata BDP koliko to izdvajaju bar nama slične zemlje sa željom da to jednog dana bude kao i u normalnom svetu, kao i da se izrade platni razredi za ceo javni sektor, jer bi u tom slučaju prosvetni radnici našli satisfakciju, a možda i nešto bolji položaj nego što je to sada u odnosu na druge javne poslenike. Gore svakako i ne može biti. Međutim, i tu ideju ste, kako stvari stoje, napustili i opredelili se za status q – platne razrede i grupe u okviru postojećeg budžeta svake delatnosti, što sigurno nije ono što u javnosti plasirate Vi, ministar školski i ministarka za državnu upravu i lokalnu samoupravu. Objedinite Vi sva sredstva za plate u javnom sektoru u jedan budžet, donesite platne razrede za sve, pa da vidimo kako će ispasti plaćanje po složenosti posla, odgovornosti, kvalitetu rada itd. Ovakvo se neće ništa desiti, jer platne razrede mi imamo i sada, ali smo unutar tih platnih razreda sa primanjima daleko ispod drugih javnih delatnosti koji, opet, imaju neke druge svoje platne razrede. Posebna su priča ljudi koji su u prosveti tehnološki višak i kojih, navodno, nema, kao što nema ni socijalnog programa u prosveti. Naime, gotovo trećina nastavnika ostala je bez dela norme, pa samim time i bez dela plate i sutra sa manjim penzijama, ali to Vas ne brine, jer dok god neko od nastavnika ima bar jedan čas, on nije tehnološki višak i nije Vaša briga, ali je sasvim sigurno glavobolja za sindikat. Taj kolega u tom slučaju dobija ni 5% svoje plate, pa samim time



spada u grupu socijalnih slučajeva, kao uostalom od čega nismo daleko ni svi mi koji imamo punu normu.

Poštovani ministre, ukoliko ste raspoloženi, dođite da Vam organizujemo jedan ili više radnih dana u nekoj od škola, pa da vidite na delu koliko to i šta prosvetni radnici rade, osim onih svakodnevnih 5-6 časova nastave. I tako iz dana u dan, iz nedelje u nedelju i sve do 40 godina koje ste im takođe oduzeli, pa nastavnik pred penzijom ima platu kao početnik. Čudi nas, kad ste se već setili da nastavnicima za svaki nedostajući čas umanjite platu za oko 5%, niste primetili da i u administraciji u celom javnom sektoru ljudi po svim analizama ne rade više od 2 do 3 sata dnevno, ali istovremeno primaju punu platu. Šta više, u velikom broju jedinica lokalne samouprave maštoviti lokalni vlastodršci sebi i drugim zaposlenima svaki mesec isplaćuju i 30 sati prekovremenog rada za koje ni državni revizor nije mogao utvrditi da su i izvršeni.

Dakle, postoje velike mogućnosti da ostvarite uštede, ali je pitanje da li želite da zagrizete tu kiselu jabuku, jer se radi o partijskim aktivistima koji su i pored Zakona o maksimalnom broju zaposlenih dovedeni u lokalne samouprave, javna preduzeća i ustanove kojima su iste te uprave osnivači ili vlasnici, pa Vam je bilo lakše da i Vi opaučite prosvetare i da nastavite ruženje delatnosti za koju kažete da je od posebnog društvenog interesa i da je i Vaš prioritet. Kako bi prošli tek da nismo posebni i prioritet?!

Ako već morate da radite to što radite – radite, ali nemojte da nas ružite i dalje ponižavate. Besmisleno je, jer Vaše argumente niti možemo, niti hoćemo prihvatiti, ali upamtite da ona društva koja ne vode računa o svojoj prosveti nemaju budućnost.

S poštovanjem,

Sombor, 27.10.2014. god.  
prof. Hadži Zdravko M. Kovač, ravangradski učitelj,  
39 godina i 2 meseca radnog staža u prosveti,  
osnivač SRPS-a

# ЗАУСТАВИТЕ РУЖЕЊЕ ПРОСВЕТЕ – СМЕНИТЕ ШУВАКОВА И ОБЈАСНИТЕ ВУЈОВИЋУ!

Проф. Хади Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ упутио је др Срђану Вербићу министру просвете отворено писмо у ком каже: Поштовани, Запрепашћени смо чињеницом да нисте одреаговали на, у јавности изречене, изјаве Вашег специјалног саветника Милована Шувакова и Вашег ресорног колега, министра финансија Душана Вујовића, којима су наружили просвету. Па ко да нас узме у заштиту ако не Ви, који би требали бити први међу нама? Или можда смо ми у заблуди? Управу ради тога сам Вам и писао у вези помнутих изјава које су повредиле све запослене у просвети, којима им је Ваш специјални саветник поручио да су салутали у просвету, а Ваш колега, чувар државног трезора, поручио да, ако су им плате мале, иду у сиву економију. На тај начин су нас и један и други сврстали у „зону сумрака“, а Ви, од Вас ни абера. Па бар би Ви морали знати шта то и колико просветни радници раде. Па није ваљда да и Ви мислите да само држимо голе часове и голу наставу?

Поштовани министре, за разлику од мојих колега који су потегли питање и Ваше оставке или смене, сматрам да то и није од пресудног значаја, већ чињеница да ли Ви мислите или не мислите да радите свој посао. Не знам како сте мислили да Ваше реформаторске идеје проведете у дело, а без новца. Нема реформе без новца. А новца има – и за просвету и за реформу, али морате се заложити за то да се више од садашњих 3,1% БДП издваја за просвету и да се више од садашњих 0,3% БДП издваја за науку, као уосталом у свим срећнијим земљама, па ћете видети да се са истим новцем може много тога урадити, али уз овакву расподелу, сасвим извесно не, јер овај буџет није довољан ни за ове бедне и већ „скресане“ плате. Зато чуде и Ваше изјаве да „плате у просвети морају бити смањене“ и да „штрајк просветних радника није решење и да је беспредметан“, јер, нити су плате морале

бити смањене да сте нас уважили и послушали, а штрајк је легитимно право запослених којим остварују своје интересе у ситуацији када не могу то учинити преговорима. Истине ради, треба рећи да просветни радници и немају то право (на штрајк, прим. аут.), што је опет друга врста правног насиља, јер су Ваши претходници у законе у основној и средњој школи уградиле ограничење овог права, прописавши минимум процеса рада и штрајком назвали оно што није штрајк. Наравно да ни од борбе за то право немамо намеру одустати и то стално чинимо, упозоравајући и међународну јавност, а првенствено Међународну организацију рада да нам је ово право ускраћено, иако је наша држава ратификовала међународне конвенције о праву на

слу ружења просвете и окретања јавности против људи који поштено раде свој посао. У томе Вам неће помоћи ни окретање јавности против просветара и ширење стереотипа у тој истој јавности да просвета мало ради, да има много незаслужених одмора и да се толико осилила да још тражи да јој не умањите зараде. Као да смо тражили да мењате Свето писмо. А само смо тражили да нам оставите ионако малу, исподпросечну плату, а не да вређате и Ви и Ваше колеге и Ваши саветници нашу памет, као да ми не знамо у каквој је економској ситуацији наша земља. И даље ћемо тражити оно што нам припада, јер кад неке друге делатности могу да траже и оно што им (по закону) не припада, не видимо зашто би ми опет глумили „жртвеног јарца“ и у име којег то патриотизма, како рече чувар трезора!



Поштовани млади колега, сада, на крају каријере, неколико месеци пред заслуженом мировином у коју ме тера Ваш закон, иако немам 65 година и иако ћу зато добити мању пензију (због актуарских пенала) и која ће бити мања и због смањења моје плате и, наравно, која ће осим тога бити још за 10% „скресана“, јер ће, замислите чуда, за пун радни и пензионери стаж од 40 година бити већа од 25.000 динара, не могу ништа друго да осећам, него горчину, као уосталом и све моје колеге у сличној ситуацији због (не) бриге друштва за људе који су 40 година носили дневник и несесично на своје ђаке преносили своја знања и искуства, а које сте Ви, успут речено, ојадиле и за непризнавање минулог рада и на крају каријере изједначили са почетницима. Зато мислим да и Ви треба нешто да научите из ове лекције, по цену да сутра и не будете министар и да се бавите оним чиме сте се бавили пре тога у Заводу. Уколико желите да останете министар школски, као што су то били Абердар, Љуба Давидовић или велики Доситеј, мораћете Ви још пуно тога да научите и да имате боље саветнике. С поштовањем, пише Ковач.

штрајк, по коме само есенцијалне делатности (не и просвета) морају у току штрајка реализовати минимум процеса рада.

Поштовани министре, када мало анализирамо и Ваше изјаве у десетак дана, које су претходиле штрајку и протесту и усвајању ребаланса буџета, као и због чињенице да нисте реаговали на изјаве Вашег специјалног саветника и усмерили га на оно што је његов опис посла, већ му дозволили да нас у јавности омаловажава и понижава, као и да нисте реаговали на изјаве Вашег колега из ресора финансија, постали сте њихов саучесник на по-

## ВЕРБИЋ ШУМОМ, СИНДИКАТИ ДРУМОМ

Од 19. новембра радна група, коју је формирао министар просвете, свакодневно се бави послом на изradi Предлога Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања (ЗОСОВ), а на основу пристиглих око 150 амандмана на овај закон. Међу овим амандманима велик број је и оних које су Министарству у протеклом периоду доставили и синдикати који су, бар досад, безуспешно покушали да на тај начин поправе базични закон који се неоправдано и колоквијално у просветној и другој јавности назива крвним законом.

Елем, након штрајка који је у току министар је, хтео-не хтео, прихватио да се у радној групи, уз представнике свих сектора Министарства, оба завода, Националног просветног савета, Националне службе за запошљавање, струковних и других удружења, нађу и представници четири синдиката. Представник СРПС-а у Радној групи је проф. Хади Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ. Како првог дана није стигао да Радну групу удостоји својим присуством, другог дана на састанку Радне групе појавио се главом и брадом, лично, министар школски и радној групи објаснио оно што су чланови већ схватили првог дана из наступа државног секретара, г-ђе Снежане Марковић, а то је да ће Министарство свим силама гурати своје виђење новог Закона, без обзира на аргументе других учесника овог посла.

Министар Срђан Вербић је том приликом констатовао да „тренутно нема важнијег посла од овог“ (измена и допуна ЗОСОВ – прим. аут.) „и шта год решимо, процес се наставља. Ово је посао који не стаје“, рекао је Вербић и упознао Радну групу са приоритетима (онако како их види Министарство – прим. аут.). Према његовим речима, за њега (да ли и Министарство) најважније је питање (први приоритет) укупњавања норме часова ангажованих, као и да би новим решењима у Закону требало предвидети могућност преласка радника из једне у другу општину. Други приоритет који је навео министар Вербић је по њему везан за увођење и развој информационог система у образовни систем, јер „сви имају

другачије податке“, а од Министарства се очекује да доноси одлуке, чак и онда када о нечему нема никакве податке. Као трећи приоритет, министар Вербић је препознао избор директора и школских одбора, а нарочито оно што је остављено Министарству да даје сагласност, а да нема релевантне податке о самом поступку избора директора. Он се овом приликом заложно (да ли само декларативно) за већи утицај наставничког већа на избор директора, рекавши да није за прегласање, ма шта год то значило. Затим је као приоритет дефинисао питање и рекао да је за смањење администрирања у школама за које му се чини да је преобимно и да су наставници са правом приговарали на обим свега што морају да ураде на свом послу, рекавши – „зашто да се нешто пише, ако то нико неће читати. Оно што се напише, неко треба и да прочита“, рекао је Вербић. На крају је поновио свој, од раније познати став који је по нама у супротности са оним што је навео као први приоритет, а то је да се залаже да се „убудуће радни однос у школама приоритетно заснива путем конкурса, јер мора бити места за добре младе наставнике“, рекавши да није за фингиране конкурсе, већ за конкурсе на пун проценат и за младе и стручне људе у систему. Након овог става министра, реплицирао му је проф. Ковач, рекавши да су приоритети 5 и 1 по свакој логици супротстављени и да давање приоритета конкурсима значи, не мањи број запослених, већ већи, због нових извршилаца, а да нема ништа ни од укупњавања норме, јер они који остају без дела норме и убудуће ће бити без дела норме који би добили да је приоритет дат преузимању, подсећајући га и на његове нелогичне изјаве у случају када је дао приоритет, односно није број бодова, успеху у основној школи (у односу на број бодова на тесту за малу матуру) и при том тврдио да ће то смањити број вуковаца.

Међутим, чим је министар „наишао на тврдо“, одмах се сетио да мора ићи на други састанак па је Радну групу оставио да мучи своју муку. Посао око крвног закона требао би бити завршен у петак 28. новембра, а затим следи јавна расправа.

Education at a Glance 2014: OECD Indicators

# SVE VIŠE OBRAZOVANIH, ALI I SVE VIŠE SIROMAŠNIH

**Propadanje srednje klase • Rusija i Kanada imaju najviše visokoobrazovanih  
• OECD ponovo nije analizirao obrazovani sistem u Srbiji**

Stopa pristupa obrazovanju raste u zemljama Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), uprkos ekonomskoj krizi, ali siromaštvo raste kod obrazovanih. Najviše su pogođeni slabo obrazovani mladi, navodi se u izveštaju te organizacije. Ekonomska kriza iz 2008. nije usporila proces rasta stope obrazovanih, a u zemljama u razvoju, broj školovanih nastavlja da raste bržim ritmom nego u razvijenim zemljama, navodi se u poslednjem izveštaju o obrazovanju OECD. Ipak, rast broja obrazovnog stanovništva nije uvek „bedem“ od siromaštva, koje pogađa i one sa diplomama, pre svega mlade.

Brojne vlade sveta zabrinute su zbog „povećanja siromaštva u najobrazovanim sloju stanovništva“. Visoko obrazovanje ima oko 40 odsto mladih između 25 i 34 godine, i 25 odsto ljudi između 55 do 64 godine. U brojnim zemljama, razlika između te dve grupe je veća od 20 odsto, dodaje se u izveštaju. U zemljama OECD, stopa siromaštva među visoko obrazovanim na istom je proseku kao 2012. - pet odsto. Ipak, siromašnih osoba između 25 i 34 godine ima 7,4 odsto, dok ih je 2008. bilo 4,6 odsto. Izveštaj pokazuje da su mladi sa višim i visokim obrazovanjem „najpogođeniji“ ekonomskom krizom. U pogledu plata jaz „nastavlja da raste“ između veoma obrazovanih i manje obrazovanih. Zarade umereno obrazovanih približavaju se onima slabo obrazovanih, što potvrđuje navode o „propadanju srednje klase“.

Rusija je i dalje zemlja sa najviše visokoobrazovanih ljudi na svetu, ali ju je dostigla Kanada, pokazuje najnoviji izveštaj „Obrazovanje na prvi pogled 2014“, koji je nedavno objavio OECD (Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj). Iako i Rusija i Kanada imaju po 53 odsto visokoobrazovanih među osobama od 25 do 64 godine, Rusija ipak prednjači, jer u ovoj zemlji čak 94 odsto stanovništva je završilo srednje obrazovanje.

Poređenja radi, prosek zemalja OECD-a je 32 odsto onih kojih imaju fakultetsku diplomu, a 75

odsto onih koji su završili srednju školu. Nažalost, Srbija ponovo nije bila jedna od zemalja u kojoj je analiziran obrazovani sistem. Analiza je urađena među 34 zemlje OECD-a, ali su dobijeni podaci za Argentinu, Brazil, Kinu, Kolumbiju, Indiju, Rusiju, Južnu Afriku...



Rang-lista pet zemalja sa najvišim procentom obrazovanih na svetu nije se mnogo promenila u odnosu na prethodni izveštaj iz 2012. godine: tada su takođe prve dve bile Rusija i Kanada, sledio je Izrael, Japan, SAD, pa Novi Zeland, a najnoviji izveštaj pokazuje da posle Rusije i Kanade slede Japan, Izrael, pa SAD.

I dok u Srbiji studenti štrajkuju zbog velikih nameta koje im naplaćuju fakultetske uprave, čak i za kategoriju budžetskih akademaca, najnoviji izveštaj OECD-a pokazuje da se visokoobrazovanje i te kako isplati: u populaciji između 25 i 64 godina ima samo pet odsto nezaposlenih sa diplomom fakulteta, dok je među onima sa srednjom školom čak 14 odsto nezaposlenih.

Gotovo 40 odsto mladih između 25 i 34 godine života trenutno u zemljama OECD-a ima univerzi-

tetsko obrazovanje i oni zarađuju duplo više nego oni sa srednjoškolskom diplomom, pokazuje ovaj izveštaj koji je „Politika“ dobila od OECD-a. Važno u izveštaju je i da će 84 odsto mladih završiti srednje obrazovanje i da će među njima biti više žena.

Tipičan petnaestogodišnjak u nekoj od zemalja OECD-a, u narednih 15 godina provešće još sedam godina u obrazovanju. Pre nego što napuni 30, imaće 5 godina radnog staža, godinu dana će čekati na posao, a godinu dana niti će tražiti posao, niti se obrazovati. Više od polovine odraslih tokom jedne godine učestvuje u nekom obliku obrazovanja – najviše njih u Danskoj, Finskoj i Švedskoj (dva od tri), a najmanje u Italiji (svaki četvrti).

Kada je reč o tome koliko države troše na obrazovanje, zemlje OECD-a daju 8.296 američkih dolara po osnovcu, 9.280 po srednjoškolu i 13.958 dolara po studentu. U proseku, na obrazovanje se troši 6,1 odsto BDP-a, a u periodu od 2008. do 2011. godine, samo je šest država smanjilo izdvajanja za obrazovanje (Estonija – za 10 odsto, Mađarska 12, Island i Italija za 11 procenata, Rusija za pet i Amerika za tri odsto).

U BDP-u Srbije obrazovanje učestvuje sa 3,18 odsto.

Tokom obaveznog obrazovanja, daci u proseku idu u školu 7,475 časova – najviše u Australiji (više od 10.000), a najmanje u Mađarskoj (manje od 6.000). Plata nastavnika sa 15 godina iskustva je u proseku 39.024 dolara u osnovnom, a oko 41.000 dolara u srednjem obrazovanju, iako su do 2009. godine plate prosvetnih radnika smanjene u dve trećine zemalja OECD-a. Većina nastavnika su žene: 97 odsto u vrtićima, 82 odsto u osnovnim školama, 67 odsto u nižem, a 57 u višem srednjem obrazovanju. Na fakultetu je 42 odsto profesorki. Zanimljivi su i podaci o broju stranih studenata: najviše stranaca je u Australiji – 18 odsto, Velikoj Britaniji 17 procenata, a u Švajcarskoj i na Novom Zelandu – 16 odsto. Dosta stranih studenata ima i u Austriji (15 odsto) i Francuskoj (12 procenata).

## EL SISTEM - VENECUELANSKI MODEL MUZIČKOG OBRAZOVANJA

**• Muzikom pobeđuju siromaštvo • Muzika razvija samopouzdanje  
• Obuhvat: četiri miliona osnovaca u 60 zemalja sveta**

Revolucionarni venguelanski model muzičkog obrazovanja od ove školske godine ulazi u naše klupe, pa će se srpski daci priključiti projektu kojim je obuhvaćeno četiri milione osnovaca u više od 60 zemalja sveta. Čuveni El sistem model, koji će kod nas zaživeti uz podršku Ministarstva prosvete i organizacije „Mjuzik art projekat“, predstavljen je u ambasadi Bolivarke Republike Venecuele u Beogradu.

El sistem koristi muziku kao alat socijalne inkluzije, s naglaskom na ranjive i ugrožene društvene grupe. Spontanost muzike čini je jednako dostupnom svakom pojedincu, zato siromaštvo ne sme biti izgovor ili prepreka za bavljenje umetnošću.

El sistem pomaže deci i mladima da postignu puni potencijal, steknu vrednosti koje favorizuju lični razvoj i ima pozitivan uticaj na njihove živote i društvo koje ih okružuje, bez obzira na to da li će sutra postati profesionalni muzičari, uspešni rukovodioci ili biznismeni.

„Sada imamo tri hiljade mesta u kojima se ne samo studira, već i deca sa četiri, pet godina počinju da svi-



raju u orkestrima“, rekla je otpravnica poslova Venecuele dr Dija Nader de El-Andari. El sistem je startovao 1975. godine, kada je ekonomista i muzičar Hose Antonio Abreu postavio pitanje kako je moguće da u Venecueli ima samo dva orkestra, a ni u jednom ne može da svira Venecuelanac. Počeli su od nule, pravili instrumente od kartona jer nisu imali dovoljno za svu decu, a danas su njihovi orkestri i dirigenti prestižni na svetskoj sceni.

„Najstrašnije što može da se desi siromašnom detetu jeste da bude nevidljivo. Ovaj model kroz orkestre i horove decu uči pravim vrednostima: poštovanju, toleranciji, vrednosti i obrazovanju, uvodi ih u duhovni svet“, rekla je direktorka „Mjuzik art projekta“ Đurđa Papazoglu. Činjenica da ih tako male izdvoje na scenu razvija im samopouzdanje, što se pokazalo kao najuspešnija metodologija u svetu. Ti mališani će sutra biti intelektualci, samostalni i samosvesni, kreativni nosioci društva, a što je danas Srbiji neophodno.

Pilot koncert El sistem Srbija je održan 9. novembra u sali Kolarčeve zadužbine u Beogradu.



## КОНАЧНО ОТПРЕМНИНЕ ЗА ВОЈВОЂАНСКЕ ПРОСВЕТАРЕ

Протеклих недеља и месеци нашем Синдикату обрађали су се наши бивши чланови и колеге које су у току године отишле у пензију са врло једноставним питањем – кад ће добити заслужене отпремнине. Очигледно да и даље постоји проблем у функционисању између покрајинске и централне власти по питању отпремнина, иако је оно неспорно и иако је јасно да по Закону о основама система образовања и васпитања ова средства мора обезбедити републички буџет, а Покрајински секретаријат је у том случају исто оно што и у случају финансирања осталих обавеза према образовању у Покрајини – „проточни бојлер“, односно служба која треба задржати захтеве, обрадити их, проследити ресорном Министарству просвете, науке и технолошког развоја, а по добијању средстава из тог Министарства, иста проследити школама које их онда прослеђују на рачун досадашњих запослених, а садашњих пензионера. Толико смо о овој теми и до сада писали, да се она већ помало излизала, али очигледно да је и даље актуелна и нажалост, биће то и убудуће, јер и управо пристигла средства на рачун Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине, намењена за исплату накнада за отпремнине запосленима у основном и средњем образовању у износу од 113 милиона динара неће бити довољно за све оне који су из војвођанских кућа знања отишли у заслужену мировину.

Елем, Секретаријат је јуче, 20.11.2014. г., проследио тих 113 милиона динара и то 69 милиона колегама које су из основних школа отишле у пензију и остатак од 44 милиона колегама које су из средњих школа отишле у пензију. Подсећамо да смо више пута интервенисали у Покрајинском

поднете захтеве и, наравно, потреба да се обезбеде средства за колеге које ће у току последња два месеца отићи у пензију. Како се очекује да ће још један додатни контингент просветара донети у последњи час одлуку да дневник и катедру замени за статус пензионера и због претњи које носи

Закон о ПИО, јасно је да ће бити доста муке да се из републичке касе извуку средства за нове војвођанске просветне пензионере. Стога ће и Синдикат, као уосталом и Секретаријат учинити напоре да се у другој половини децембра школама дозначе потребна средства како би сви који на то имају право били обештећени. Што се тиче оних колега који су, ипак, дошли до своје заслужене отпремнине, она је одређивана према статистичким подацима у последња три месеца и према последњем податку у тренутку исплате и износила је минимално (за три просечне зараде по запосленом) 182.409,00 динара. Што се тиче оних који рачунају на отпремнину, морају знати да Посебан колективни уговор за запослене у основном и средњим школама и домовима ученика чува право на отпремнину у износу од три просечне плате, али само док важи

(15. јануар 2015. године). Да ли ће ово право бити и убудуће сачувано или ће се примењивати одредбе Закона о раду (отпремнина у износу две плате) зависи и од тога да ли ће доћи до закључивања новог колективног уговора и од тога шта ће у њему бити утврђено као обавеза послодавца према посленом.



секретаријату и да смо од надлежних у истом добили информацију да је Покрајински секретаријат упутио Министарству захтев за исплату 570 отпремнина у укупном износу од 126 милиона динара. Дакле, како видимо, Министарство је обезбедило новац само за део – тачније за 508 отпремнина, тако да остаје дуг за преостале

## УНИВЕРЗИТЕТИ ПОЛУГА ИЛИ КОЧНИЦА РАЗВОЈА?

Србија годишње издваја мање од један одсто бруто домаћег производа (БДП) за истраживања, улагања у развој људских ресурса и друштва знања, што је пет пута мање од средстава која се издвајају у ЕУ, речено је на завршетку Трећег Дунавског Бизнис Форума и оцењено да је друштво знања друштво и наше будућности. Трећег, завршног дана Форума, који се одржава у организацији Централно европског форума за развој (CEDEF) и компаније Media Invent из Новог Сада, у фокусу су биле кључне теме развоја, како Србије, тако и Дунавске регије: развој друштва знања, млади лидери, запошљавање, нове технологије, иновативност и креативност.

Ректор Универзитета у Новом Саду Мирослав Весковић је рекао да је Србија, као земља у успону по питању развоја науке и броја научних радова, заједно са Словачком добила задатак да у оквиру Дунавске стратегије, координира један од њених приоритета - Друштво засновано на знању. „Иако смо земља у којој се мање од један одсто БДП-а издваја за улагање у знање, ми смо добили важан задатак да координирамо свих 14 земаља Дунавског региона. Високо образовање, ИТ, наука, заједно са људским капацитетима, морају бити уједињени како би се повећао степен конкурентности привреде Дунавске регије“, рекао је Весковић.



## Е-УЏБЕНИЦИ БУДУЋНОСТ ОБРАЗОВАЊА

Компанија New Look Entertainment искористила је школски дан на Сајму књига и представила неспорну будућност образовања - електронске уџбенике, односно уџбенике са мултимедијалним садржајем. Како се чуло на трибини „Млађе дигитално доба, ученици и уџбеници за 21. век“, е-уџбеници су будућност образовања и светски тренд и новим законом о образовању биће уведени и у наш образовни систем само се још увек не зна у којој мери. Из ове компаније, која већ неколико година објављује „наше“ е-књиге и пласира их на светско тржиште, подсећају да је интерактивно учење важно деци и да данашња деца стара 3 до 5 година делују као да су се родила са таблетом или смарт телефоном у рукама. Из New Look Entertainmenta подсећају да је у САД - где је овај вид уџбеника најразвијенији - урађено истраживање које је показало да су деца која су учила из интерактивних е-уџбеника 30 до 80 посто брже савладала градиво од оних који су користили класичне.

Такође, наведен је и експеримент који се још увек спроводи у два забачена села у Африци, где је једна компанија поделила 20 таблета деци, без икаквог упутства како да их користе, и та деца су већ првог дана укључила таблете - а треба имати на уму да у селу нема ни телевизора - за недељу дана овладали апликацијама, а за шест месеци хаковала софтвер, како би сваки од њих поставио персонализовану прву страну на свом уређају. Све се сада сели на таблете и мобилне телефоне и електронски интерактивни уџбеници су будућност, а уз довољно маште и сарадње са издавачима та будућност је доступна и младима у Србији.

## МЕСЕЦ ТОЛЕРАНЦИЈЕ И ЉУДСКИХ ПРАВА

Више неформалних група младих из Новог Сада, Суботице, Зрењанина, Новог Пазара и других градова широм Србије од 16. новембра до 10. децембра спровешће кампању Месец толеранције и људских права - „Верујем у толеранцију“. Главна активности током кампање биће такмичење „Амбасадор толеранције и људских права“ и „ЈАЈКОМАТ караван од Суботице до Новог Пазара“, током којег ће у више градова бити постављени апарати који ће снимати видео поруке грађанки и грађана којима се афирмишу толеранција и људска права.

Видео поруке ће бити постављене на портал [www.nemrznji.rs](http://www.nemrznji.rs), а званични хаштагови су #verujem #tolerancija #nemrznji. Победник - особа чија видео порука буде највише шерована, постаје Амбасадор толеранције и људских права и очекује га посета посета институцијама Савета Европе у Стразбуру. Кампања ће бити званично најављена на конференцији за штампу у петак, 14. новембра у Новом Саду, а прва активација са лајкоматом је организована у недељу 16. новембра у Суботици. Месеца толеранције и људских права подржали су Министарство омладине и спорта и Канцеларија за људска и мањинска права.



## SEPTEMBAR 2014: PROSEČNA PLATA PALA ISPOD 44.000 DINARA - U PROSVETI 43.576 DINARA

• Plate manje za 1.239 dinara • Zarade po zaposlenom u u prosveti i dalje niže od proseka

Prosečna zarada isplaćena u septembru 2014. godine iznosi 60.803 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u avgustu 2014. godini, nominalno je manja za 3,5% i realno je manja za 4,2%.

Najveće prosečne zarade u septembru u Srbiji isplaćene su zaposlenima u Surčinu 67.909 dinara, Lajkovcu 66.201 i Kostolcu 64.696 dinara. Najniže zarade u septembru imali su stanovnici Trgovišta 23.143 dinara i Ljiga 24.833 dinara.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u septembru 2014. godine iznosi 43.975 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u avgustu 2014. godine, nominalno je manja za 3,6% i realno je manja za 4,3%. U Autoonomnoj pokrajini Vojvodini zarada je iznosila 44.343 dinara.

Prosečna neto zarada isplaćena u septembru u opštini Temerin je 33.349 dinara, što je skoro 3.000 dinara manje u odnosu na avgust. U Južnobackom okrugu niže plate od Temerina imali su zaposleni u Baču (33.211) i Titelu (30.674) dinara, dok je prosek Okruga 47.243 dinara, a Novog Sada 50.468 dinara.

U Zapadnobackom okrugu najveće zarade u oktobru ostvarili su zaposleni u opštini Apatin sa 47.845 dinara, na drugom mestu su Kuljani sa 40.160 dinara. Na trećem mestu su Odžaci sa 36.514 dinara i na četvrtom Somborci sa 36.373 dinara, podaci su Republičkog zavoda za statistiku. Prosečna zarada u Srbiji u oktobru je iznosila 44.938 dinara.

Prosečna zarada u Čačku u septembru iznosila je 38.156 dinara, što je pad u odnosu na avgustovsku zaradu koja je iznosila 40.118 dinara. U Moravičkom okrugu najniže zarade i u septembru imali su stanovnici Ivanjice koji su u proseku primili po 32.225 dinara. Prosečna septembarska plata u Lučanima iznosila je 38.730, a u Gornjem Milanovcu 37.435 dinara. Od

Period	Zarada u prosveti i republički prosek					
	Prosečne zarade			Prosečne zarade bez poreza i doprinosa		
	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (3:2)	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (6:5)
1	2	3	4	5	6	7
I-XII 2006	31.745	33.166	104,5	21.707	22.583	104,0
I-VI 2007	36.782	38.437	104,5	26.357	27.474	104,2
VII-XII 2007	41.074	42.528	103,5	29.425	30.370	103,2
I-XII 2008	45.674	48.299	105,7	32.746	34.451	105,2
I-XII 2009	44.147	49.958	113,2	31.733	35.666	112,4
I-XII 2010	47.450	50.141	105,7	34.142	35.867	105,1
I-XII 2011	52.733	53.273	101,0	37.976	38.152	100,5
I-XII 2012	57.430	56.906	99,1	41.377	40.764	98,5
I-XII 2013	60.708	59.573	98,1	43.932	42.757	97,3
I 2014	52.438	59.207	112,9	37.966	42.548	112,1
II 2014	60.845	59.861	98,4	44.057	42.930	97,4
III 2014	59.782	59.893	100,2	43.452	42.976	98,8
IV 2014	63.167	59.812	94,7	45.847	43.053	93,9
V 2014	60.966	59.957	98,3	44.184	43.020	97,4
VI 2014	61.992	60.683	97,9	44.883	43.504	96,9
VII 2014	62.380	61.009	97,8	45.216	43.725	96,7
IX 2014	60.803	60.751	99,9	43.975	43.576	99,1

okolnih gradova, u Užicu je prosečna septembarska zarada iznosila 44.247 dinara, Kraljevu 35.305 dinara, Kragujevcu 40.028, Požegi 32.068, Kosjeriću 45.756 dinara.

Koliki će biti statistički iznos prosečne plate na kraju jednog meseca ne određuje se na osnovu svih

isplaćenih zarada u našem gradu već na osnovu uzorka koji obuhvata 65 odsto isplaćenih zarada kod preduzetnika i pravnih lica. U Republičkom zavodu za statistiku kažu da je ovako dobijen podatak, zasnovan na naučnim osnovama i dobijen matematičkim i statističkim metodama, reprezentativan.

### Period septembar 2014/septembar 2013.

Prosečna zarada isplaćena u septembru 2014. godine nominalno je veća za 2,8% i realno je veća za 0,7% od prosečne zarade isplaćene u septembru 2013. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u septembru 2014. godine nominalno je veća za 2,6% i realno je veća za 0,5% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u septembru 2013. godine.

### Period januar–septembar 2014/januar–septembar 2014.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–septembar 2014. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–septembar 2013. godine, nominalno je veća za 1,5%, a realno je manja za 0,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–septembar 2014. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–septembar 2013. godine, nominalno je veća za 1,7%, a realno je manja za 0,4%.

## MESEČNA INFLACIJA 0,7 ODSTO, GODIŠNJA 2,1 ODSTO

Indeksi potrošačkih cena (inflacija) definišu se kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u septembru 2014. godine, u odnosu na avgust iste godine, u proseku su više za 0,7%. Potrošačke cene u septembru 2014. godine, u poređenju sa istim mesecom prethodne godine, povećane su za 2,1%, dok su u odnosu na decembar 2013. godine povećane za 2,3%. Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni po-

trošnje, u septembru 2014. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Hrana i bezalkoholna pića (2,3%), Obrazovanje (1,6%), Restorani i hoteli (0,7%), Transport i Stan, voda, električna energija, gas i druga goriva (za po 0,4%), Odeća i obuća (0,3%) i u grupama Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje stana i Komunikacije (za po 0,2%). Pad cena je zabeležen u grupama Rekreatija i kultura (-5,8%) i Alkohola pića i duvan (-0,1%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

## NBS: PAD BDP-A U OVOJ I NAREDNOJ GODINI

Narodna banka Srbije objavila je revidiranu procenu bruto domaćeg proizvoda (BDP) prema kojoj će BDP Srbije u ovoj godini pasti za oko dva odsto, dok je po prethodnoj proceni taj pad trebao da bude 0,5 odsto. Na konferenciji za novinare na kojoj je predstavljen izveštaj o inflaciji, rečeno je da su procene da će 2015. godine BDP Srbije pasti za oko 0,5 odsto. „Oporavak ekonomske aktivnosti očekujemo od 2016. godine”, kazao je generalni direktor Direktorata za ekonomska istraživanja i statistiku NBS-a Branko Hinić. On je naglasio da će, prema centralnoj projekciji NBS-a, međugodišnja inflacija u poslednjem kvartalu 2014. i u prvom kvartalu 2015. nastaviti da se kreće ispod donje granice dozvoljenog odstupanja od cilja, uz moguć privremeni povratak u granice cilja u novembru. „Procene su da će od drugog tromesečja 2015. otpočeti rast inflacije i da će se sredinom naredne godine vratiti u granice cilja koji je četiri odsto, uz moguća odstupanja plus ili minus 1,5 procentni poen”, kazao je Hinić. On je dodao i da je međugodišnja inflacija nastavila da se kreće ispod donje granice dozvoljenog odstupanja od cilja, a od avgusta se ispod

donje granice cilja nalazi bazna inflacija. Prema njegovim rečima, inflatorni pritisci ostali su niski, prvenstveno kao rezultat niske agregatne tražnje, neuobičajenog niskog rasta regulisanih cena i odsustva većih troškovnih pritisaka, kako po osnovu sirovina u proizvodnji hrane, tako i po osnovu uvoznih cena.

Hinić je naveo i da je prema proceni NBS-a, BDP Srbije u trećem tromesečju ove godine opao za jedan odsto desezonirano, pre svega usled snažnog pada industrijske proizvodnje. Taj pad, kako je precizirao, posledica je prvenstveno štete koje su poplave u maju nanele energetici i rudarstvu, ali i usporavanja ekonomskog oporavka zone evra. „To se sa rashodne strane ogleda kroz negativni doprinos neto izvoza BDP-u, i to pre svega usled smanjenja izvoza automobilske industrije i poljoprivrednih proizvoda, sa jedne strane, i povećanju uvoza energenata sa druge strane”, naglasio je Hinić. On je kazao da je NBS procenila i da kriza u Ukrajini i dalje predstavlja rizik po ekonomska kretanja u Evropi. Prema rečima Hinića, izgledi rasta u zoni evra za ovu i sledeću godinu su revidirani naniže, a u 2014. očekuje se rast BDP-a od 0,8 odsto, a u 2015. rast od 1,2 odsto.

## РАДНО ВРЕМЕ У ШКОЛИ

**Питање:** У школи је остало упражњено радно место због одласка наставника у пензију. Да ли се на основу тога може допунити радно време запосленом који ради с непуним радним временом? Да ли треба донети неко посебно решење о допуни радног времена запосленог до пуног радног времена, у складу са чланом 5. став 4. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика?

**Одговор:** Директор може да, када се појаве „слободни часови“ (због одласка неког наставника у пензију или из других разлога), другом наставнику, који ради с непуним радним временом и испуњава услове за рад на упражњеним пословима, утврди пуно радно време, односно да му допуни норму часова. Такав закључак произлази из одредбе члана 137. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11 и 55/13). Том одредбом је прописано да наставнику, васпитачу и стручном сараднику сваке школске године директор решењем утврђује статус у погледу рада са пуним или непуним радним временом, на основу програма образовања и васпитања, годишњег плана рада и поделе часова за извођење наставе и других облика непосредног образовно-васпитног рада са ученицима.

То би значило да у ситуацији коју наводите у свом питању нема сметњи да, после одласка у пензију наставника који је радио с пуним радним временом, директор школе донесе решење којим ће другом наставнику који је у радном односу на неодређено време с непуним радним временом утврдити пуно радно време, односно допунити му норму часова, у складу са чланом 137. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања. Истоветан став заузело је и Министарство просвете и науке у свом мишљењу број 610-00-00034/2011-07 од 8. фебруара 2011. године.

Међутим, Посебан колективни уговор о изменама и допунама Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 67/11), који је ступио на снагу 21. септембра 2011. године, ограничио могућност допуне радног времена запосленом у школи. И према том општем акту (члан 2, којим је измењен члан 5. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 12/09), уколико се упразни радно место, директор школе може да, без расписивања конкурса, запосленом који ради с непуним радним временом допуни радно време до пуног радног времена, али ова могућност може се искористити само у случају да на листи запослених за чијим је радом у потпуности или делимично престала потреба нема запослених који испуњавају услове за рад на упражњеном радном месту. Уколико наведени услов није испуњен, школа је дужна да за рад на упражњеном радном месту преузме запосленог са листе запослених за чијим је радом престала потреба. Ипак, овај услов ће убрзо отпасти, пошто ће наведени колективни уговор престати да важи најкасније 29. јануара 2015. године, на основу одредбе члана 117. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о раду („Службени гласник РС“, број 75/14), према којој одредбе општег акта који је закључен пре ступања на снагу тог закона остају да важе најдуже шест месеци од ступања на снагу тог закона.

Сматрам да, по коначности решења којим се допуњава радно време запосленог, треба са запосленим којем је допуњено радно време закључити анекс уговора о раду. Такав став заснивам на чињеници да је дефинисање статуса запосленог у погледу рада с пуним или непуним радним временом саставни део уговора о раду, што значи да промену у погледу тог статуса треба констатовати закључењем анекса уговора о раду. Истим анексом треба променити и одредбе уговора о раду до чије промене долази због промене процента радног времена (пре свега одредба о плати).

## ИЗВРШЕЊЕ РЕШЕЊА О ИЗРЕЧЕНОЈ ДИСЦИПЛИНСКОЈ МЕРИ ПРЕСТАНКА РАДНОГ ОДНОСА У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

**Питање:** 1. Да ли решење директора, којим је запосленом у школи изречена дисциплинска мера престанка радног односа због повреде забрана, може бити извршено пре доношења одлуке о приговору на то решење, с обзиром на то да школски одбор није могао донети одлуку због тзв. поделе гласова, односно није могла бити постигнута потребна већина за доношење одлуке о приговору? 2. Да ли запослена која је поднела приговор школском одбору, а која је члан школског одбора, може одлучивати по поднетом приговору?

**Одговор:** Решење директора установе за образовање и васпитање којим је запосленом изречена дисциплинска мера престанка радног односа може бити извршено тек по коначности тог решења. У то нема никакве сумње и нема никаквог значаја из ког разлога другостепена одлука није донета – докле год одлука о приговору не буде донета, решење није ко-

начно, а то значи да није ни извршено. По нашем мишљењу, то важи и кад је таква дисциплинска мера изречена и због повреде радне обавезе, а када је у питању повреда забране, Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11 и 55/13) је изричит: „Запосленом који изврши повреду забране, прописане чл. 44. до 46. овог закона престаје радни однос када одлука директора о утврђеној повреди забране постане коначна и одузима се лиценца.“ (члан 143. став 2).

Учешће подносиоца приговора у доношењу одлуке по приговору, могло би бити спорно, јер би он одлучивао о сопственој ствари, али Закон о основама система образовања и васпитања не познаје забрану таквог поступања тако да се подносиоцу приговора мора омогућити да учествује у доношењу одлуке о том приговору.

## ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ЈУБИЛАРНУ НАГРАДУ

У спору за исплату јубиларне награде запосленог у основној школи пасивно легитимисана је само школа, а не и град.

### Из образложења:

У првостепеном поступку је утврђено да је тужилац запослен код тужене основне школе по основу решења директора ове школе и да је остварио право на јубиларну награду за 10 година рада, па је на основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд закључио да су и тужена школа и тужени град и обавези да тужиоцу, солидарно исплате утужени износ на име јубиларне награде.

Међутим, Апелациони суд налази да овакав закључак, првостепеног суда није правилан у односу на тужени град, као и да је, у односу на овог туженог првостепени суд, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, погрешно применио материјално право.

Наиме, тужена школа је, према одредби чл. 3. Закона о јавним службама („Сл. гласник РС“, бр. 42/91, бр. 71/94, и бр. 79/05), установа из области образовања која, сходно одредби чл. 15. истог Закона, има својство правног лица. С обзиром да је тужена школа самостално правно лице, то самим тим самостално одговара и за своје обавезе, па и за обавезе према запосленима у овој установи. Своја права по основу рада, па и право на исплату јубиларне награде, тужилац је оставио у туженој школи, а не код туженог града, код кога није у радноправном односу, па је без утицаја чињеница да се тужена школа финансира делом из буџетских средстава туженог града. (*Пресуда Ајелационој суда у Крајевцу, Гж1 бр. 802/10 од 04.03.2010. године*)

## ЗАСТУПАЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ У СПОРУ СА ПОСЛОДАВЦЕМ ОД СТРАНЕ СИНДИКАТА ЧИЈИ ЈЕ ЧЛАН

Закон о раду члан 6 и члан 195. став 1.

Овлашћени представник синдиката може да заступа запосленог у спору са послодавцем.

### Из образложења:

„Наиме, погрешно је становиште другостепеног суда, да је жалба недозвољена, зато што је жалбу морао да изјави пуномоћник – адвокат, а не синдикална организација која заступа тужиоце у овој парници.

Наиме, по члану 85. Закона о парничном поступку, странке могу да предузимају радње у поступку лично или преко пуномоћника, који мора да буде адвокат. То је опште правило. Али посебан закон (Закон о раду – даље: Закон) у члану 195. став 1. садржи правило да против решења којим је повређено право запосленог или кад је запослени сазнао за повреду правила, запослени, односно представник синдиката чији је запослени члан, ако га запослени власти, може да покрене спор пред надлежним судом. Та специјална одредба (специјални закон) искључује примену општег правила, по начелу *lex specialis derogat lege generalis*.

Осим изложеног, и циљно тумачење упућује на закључак да запосленог у спору са послодавцем може да заступа синдикат (синдикална организација), зато што синдикат, као самостална демократска и независна организација запослених, у коју се они добровољно удружују, заступа, представља, унапређује и штити интересе (професионалне, радне, економске, социјалне, културне) својих чланова, и то како појединачне, тако и колективне интересе (члан 6. Закона), са друге стране, сврха квалификованог пуномоћника је стручност (знање) у заступању и тежња ка лакшем и бржем остваривању и заштити повређеног или угроженог права.

С обзиром да је заштита права запослених (индивидуална и колективна) једна од основних функција синдиката, онда се стручност знање и поверење по правилу не доводи у сумњу.“ (*Решење Врховној касационој суда, Рев 2. 1100/2012 од 16.1.2013. године*)

### NAUČNICI OTKRILI NOV METOD ZA OTKRIVANJE LAŽI

Naučnici Severozapadnog univerziteta u Illinoisu tvrde da su smislili novu metodu koja omogućava da se, pouzdanije nego do sada, utvrdi da li osumnjičeni govori istinu ili laže. Oni veruju da će njihova tehnika, koja je prilično uspešno testirana na 24 studenta, pomoći istražiteljima da utvrde da li osumnjičeni nešto zna o mestu zločina, čak i ako poriče da je bio tamo, da li je ikada video lice ubijene osobe, pa čak i kancelariju u kojoj je radila.

Naučnici su studentima prikazali kamere koje su snimale svaku aktivnost tokom četiri sata, tj. mesta na kojima su bili, osobe s kojima su razgovarali, sve u svemu, rutinske događaje koje čine najveći deo našeg života. Nakon toga su pregledali snimke u laboratoriji i registrovali mesta koja su studenti posetili (npr. prodavnica ili pozorište). Sutradan su pozvali studente u laboratoriju, podelili ih u dve grupe i prikazali na EEG. Jednoj grupi su prikazivali prizore za koje je kamera pokazala da su ih lično videli, a onda i scene koje nisu videli.



Drugoj polovini su prikazali samo prizore koje nisu videli.

Rezultat? Moždani talasi su bili znatno aktivniji kada bi videli prizore iz porodice ili poznate stvari nego kada bi im prikazali irelevantne scene, dok kod grupe od 12 studenata kojima su prikazane samo irelevantne scene nije bilo značajnijih promena. Prema tome, kada osumnjičeni vidi ključni dokaz za koji poriče da ga je video, neće moći da kontroliše intenzitet moždanih talasa ukoliko laže.

Iako metoda može da ukaže na to da li je osumnjičeni kriv ili nevin, naučnici upozoravaju da su prilike u stvarnom svetu drugačije nego u kontrolisanom naučnom eksperimentu.

Počinioci krivičnih dela nasilja često su pod dejstvom alkohola ili droga, pa možda neće tačno znati šta su videli. Osim toga, učesnici eksperimenta testirani su jedan dan nakon što su snimci zabeleženi, dok u stvarnom životu često prođu i godine pre nego što će osumnjičeni biti saslušan.

### PROIZVODNJA PIVA – STUDIJSKI PROGRAM

Univerzitet Centralnog Mičigena u Maunt Pleasantu od sledeće jeseni imaće nov akademski program iz proizvodnje piva koji će obuhvatiti predavanja i laboratorijske vežbe iz biohemije, hemije i mikrobiologije, kao i 200 sati prakse u proizvodnim pogonima. Industrija zanatske proizvodnje piva u Mičigenu ima godišnji obrt od više od milijardu dolara.

### GENI KRIVI ŠTO VOLIMO ALKOHOL

Nalazi američkih naučnika ukazuju na postojanje gena od kojih zavisi da li će se nekoj osobi svideti ukus alkoholnih pića. Genetika može da objasni individualne varijacije u pogledu percepcije alkoholnih pića i sklonosti prema njima, kažu istraživači Univerziteta Pensilvanija. Kako piše stručni časopis „Alcoholism: Clinical & Experimental Research“, pri tom važnu ulogu imaju geni koji regulišu osećaj gorkog ukusa. Naglašenija sposobnost osećaja gorkog ukusa je, na primer, povezana s manjom konzumacijom piva, objasnili su naučnici. Ranije studije su ukazale da je naglašeniji osećaj gorkog ukusa povezan s manjom sklonošću prema konzumaciji mnogih vrsta povrća.

### NOBELA ZA MIR PODELILI MALALA JUSAFZAJ I KAJLAŠ SATJARTI

Malala Jusafzaj, 17-godišnja Pakistanka koja je bila meta talibanskog ubice, podelila je 1,1 milion dolara sa Kajlašom Satjartijem, indijskim borcem za prava dece. Malala je pukim slučajem ostala živa 2012. kada joj je taliban pucao u glavu iz neposredne blizine zbog njenog zalaganja za prava pakistanskih devojčica na obrazovanje. Prošle godine nije uspela da dobije Nobelovu nagradu za mir, ali je ovo priznanje sada stiglo u njene ruke iako je uoči proglašenja po kladionicama imala prilično mršave šanse da je osvoji. Nakon talibanskog metka koji joj okrnio glavu i završio u ramenu, Malala se borila za život i uspela da preživi uz procenjenih 70 odsto šanse za oporavak. Glavni deo lečenja imala je u Bolnici kraljice Elizabete u Birmingemu gde se probudila iz kome i potpuno povratila bez bilo kakvog oštećenja mozga. U januaru 2013. prešla je u privremeni dom koji je njena porodica dobila na korišćenje u engleskom regionu Vest Midlends. Iste godine održala je nadahnut govore u sedištu UN u Njujorku, a sada vodi „Malala fond“ čiji je cilj pružanje podrške mladim ženama širom sveta.

Ona je najmlađa dobitnica Nobelove nagrade za mir koju deli sa Satjartijem, Indijcem koji se protiv dečjeg rada u toj državi i šire bori još od 90-ih godina prošlog veka. Norveški Nobelov komitet nagradio je Malalu i Satjartija za „njihovu borbu protiv ugnjetavanja dece i omladine i za pravo sve dece na obrazovanje“. Satjarti (60) je na čelu Pokreta za spasavanje dece koji je dosad uspeo da iz raznih oblika ropstva spase 80.000 dece i pomogne im u uspešnoj reintegraciji u društvo, rehabilitaciji i obrazovanju. Rad Indijca kog Nobelov komitet predstavlja kao nastavljачa ideja Mahatme Gandija, važan je jer po procenama Unicefa u Indiji radi između 40 i 90 miliona dece - Nobelov komitet smatra važnim za hindusa i muslimanku, za Indijca i Pakistanku, da se priključe zajedničkoj borbi za obrazovanje i protiv ekstremizma - navedeno je u jučerašnjem saopštenju iz Osla. Prva Nobelova nagrada za mir dodeljena je 1901, a pre Malale najmlađi dobitnik bila je 2011. Tavakol Karman (32), jemenska aktivistkinja.



### PAPA FRANJA: BOG NIJE MAĐIONIČAR S ČAROBNIM ŠTAPIĆEM

Teorija evolucije i „Veliki prasak“ su stvarni, a Bog nije mađioničar s čarobnim štapićem, izjavio je nedavno papa Franja. Poglavar Rimokatoličke crkve je na Papskoj akademiji nauka održao govor za koji su stručnjaci rekli da stavlja tačku na „pseudoteorije“ kakve su kreacionizam i inteligentni dizajn, koje je, kako neki tvrde, podsticao njegov prethodnik, papa Benedikt XVI. Papa Franja je objasnio da ni kreacionizam, ni teorija „Velikog praska“ nisu u suprotnosti sa postojanjem Tvorca, već ga zapravo zahtevaju. Kada čitamo o nastanku sveta u Knjizi postanja, rizikujemo da zamišljamo Boga kao mađioničara s čarobnim štapićem, koji može sve. Ali, nije tako“, rekao je papa Franja. „On je stvorio ljudska bića i pustio ih da se razvijaju po unutrašnjim zakonima, koje je dao svakome, kako bi mogao da dostigne potpuno ispunjenje“, dodao je papa.

„Veliki prasak, za koji danas mislimo da leži u osnovi svega, nije u suprotnosti s delovanjem božanskog Tvorca, već ga čak zahteva. Evolucija nije suprotna stvaranju, jer zahteva stvaranje bića koja će se razvijati“, naglasio je papa Franja. List „Independent“ navodi da je katolička crkva dugo važila za „antinaučnu instituciju“, što je često ilustrovano primerom Galilea Galileja i njegove „jeretičke“ teorije da se Zemlja okreće oko Sunca. Uprkos različitim teološkim gledištima, papa Franja je odao počast svom prethodniku Benediktu XVI, otkrivši njegovu bronzanu bistu u sedištu akademije u Vatikanskim vrtovima.

Nije zabeleženo što je na ove izjave pape Franje rekla bivša ministarka prosvete u Vladi Srbije prof. dr. Ljiljana Colić, inače ekspert za turski osmanli jezik, koja je onomad ukinula Darvina.

